

SLA Thema: Binnenvaart en havens

Uitvoeringsagenda

SLA Thema: Binnenvaart en havens

Uitvoeringsagenda

Auteur(s):

Marc van der Steen
Bert van Grieken
Tim van Walen

In opdracht van:

Ministerie van IenW

Plaats, datum:

Rotterdam, 1 oktober 2020

Status:

Concept

Rebel TransitieManagement bv

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

Inhoudsopgave

Inleiding	4
SLA maatregelen Binnenvaart en havens	5
Uitvoeringsplan per maatregel	6
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 1:	6
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 2:	6
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 3:	6
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 4:	6
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 5:	7
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 6:	7
SLA Binnenvaart en havens, maatregel 7:	7
Planning	8
Bijlage A: Herschreven decentrale en rijks maatregelen	9

Inleiding

In de afgelopen 2 jaar heeft het ministerie van IenW samen met provincies, gemeenten en andere belanghebbende partijen gewerkt aan de inhoud van het Schone Lucht Akkoord (hierna: SLA). Met dit akkoord, afgesloten op 13 januari 2020, streeft het Rijk, samen met inmiddels 48 gemeenten en 11 provincies (onlangs zijn 13 partijen toegetreden) een gezamenlijke ambitie van continue verbetering van gezondheid na als gevolg van verbetering van de luchtkwaliteit in Nederland. Om deze ambitie gestalte te geven werken de lokale overheden samen om maatregelen binnen thema's als industrie, mobiliteit en NRMM uit te voeren ten behoeve van de verbetering van de luchtkwaliteit. Deze ambities worden versterkt door de onlangs opgekomen stikstof crisis. De maatregelen die zijn afgesproken in het SLA kunnen ook positief bijdragen aan het reduceren van de stikstof depositie.

Een van de SLA thema's is Binnenvaart en havens. Dit thema is binnen het SLA belangrijk, omdat de binnenvaart voor gemiddeld 7% bijdraagt aan de negatieve gezondheidseffecten van luchtverontreiniging uit binnenlandse bronnen. Rondom vaarwegen kan deze bijdrage aanzienlijk hoger zijn. In het SLA is daarom een streven gedefinieerd om een reductie van de emissies van verontreinigende stoffen van de binnenvaart van ten minste 35% in 2035 ten opzichte van 2015 te realiseren.

Een belangrijk deel van de verbetering van de luchtkwaliteit wordt gerealiseerd door de activiteiten binnen de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens. Binnen deze Green Deal zijn ook middelen beschikbaar gesteld om de uitstoot van schadelijke stoffen naar de lucht en de CO₂-uitstoot door de binnenvaart en zeevaart terug te dringen. Bij de uitvoering van de SLA-afspraken wordt samengewerkt en beide trajecten versterken elkaar in het streven naar een schonere scheepvaart sector. De lokale overheden die het Schone Lucht Akkoord hebben ondertekend commiteren zich aan de doelstelling van het behalen van gezondheidswinst en richten zich hiervoor voor een groot deel op het uitvoeren van specifieke lokale maatregelen.

Structuur uitvoering SLA

In het Schone Lucht Akkoord thema Binnenvaart en havens is een zevental maatregelen gedefinieerd. Gemeenten en provincies werken specifieke maatregelen uit in decentrale uitvoeringsplannen. De uitwerking en uitrol van de maatregelen wordt ondersteund door de SLA pilot Schone Havens die zich richt op de verschoning van de havens die gelegen zijn aan de binnenvaart corridors en vaarwegen. Binnen deze pilot worden de SLA maatregelen verder vormgegeven en uitvoerbaar gemaakt.

Op dit moment zijn de volgende SLA deelnemers actief binnen het thema Binnenvaart en havens:

1) Gemeente Rotterdam	6) Provincie Zuid-Holland
2) Gemeente Nijmegen	7) Provincie Gelderland
3) Provincie Zeeland	8) Gemeente Arnhem
4) Provincie Utrecht	9) Gemeente Schiedam
5) Gemeente Utrecht	10) Min. van Infrastructuur en Waterstaat

Er is een projectgroep samengesteld met deze partijen die in samenwerking met het secretariaat van het thema zorgdragen voor de uitvoering van de pilot, de implementatie van de maatregelen en de communicatie en informatie.

SLA maatregelen Binnenvaart en havens

Uit het SLA komt het volgende doel voor het thema Binnenvaart en havens:

Streven is een reductie van de emissies van verontreinigende stoffen van de binnenvaart van ten minste 35% in 2035 ten opzichte van 2015 te realiseren.

Dit zijn de zeven SLA maatregelen voor het thema Binnenvaart en havens afkomstig uit het Schone Lucht Akkoord dat ondertekend is op 13 januari 2020 door alle deelnemers:

1. De Rijksoverheid onderzoekt welke vorm van stimulering van walstroom het meest geschikt is (bijvoorbeeld fiscaal of subsidie). Daarbij wordt gekeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de instrumenten. Op basis van deze analyse wordt eind 2019 een politiek besluit genomen over de uiteindelijke vormgeving van de maatregel vanaf 2021. Partijen stellen tot doel om voor alle locaties nabij substantiële bebouwing en hoge blootstelling, walstroomvoorzieningen te realiseren.
2. Waar walstroomvoorzieningen beschikbaar zijn verplichten partijen binnen de grenzen van hun wettelijke mogelijkheden de scheepvaart hiervan gebruik te maken en verbieden zij het gebruik van generatoren/aggregaten. Partijen delen actief de ervaringen en *best practices* bij de toepassing hiervan. Partijen streven inzet van gedifferentieerde tarieven/kortingen op het binnenhavengeld ter verduurzaming van de binnenvaart, en streven naar uniformering in de systematiek die wordt gebruikt.
3. Partijen spreken af luchtmissies als belangrijk criterium te hanteren bij de aanbesteding van infrastructurele werkzaamheden (baggeren en onderhoud vaarwegen en havenbekkens), zodat aannemers die dergelijke projecten met lagere emissies realiseren een preferente positie kunnen krijgen.
4. Partijen stappen waar mogelijk over op schepen met elektromotoren als *launching customer*.
5. Partijen spreken af luchtmissies als belangrijk criterium te hanteren bij de aanbesteding van veerdiensten en vergunningen voor watertaxi's en nemen waar mogelijk eisen op voor pleziervaart in gebieden met hoge blootstelling
6. De Rijksoverheid zet zich in voor de oprichting van een EU-fonds ter stimulering van schone motoren en waar mogelijk retrofit oplossingen. Inzet is om uiterlijk in 2024 een nieuw Europees sturingsinstrumentarium ontwikkeld te hebben dat het bereiken van de gestelde ambities stimuleert.
7. Gemeenten en provincies met binnenhavens stellen plannen op met het streven naar een duurzame binnenvaart. Daarin wordt onder meer toegewerkt naar een zero-emissie binnenvaart in 2035. Partijen werken daarin onder meer aan walstroomvoorzieningen bij ligplaatsen voor binnenvaart, personenvervoer over water, waar mogelijk pleziervaart en naar zero emissie mobiele werktuigen.

Na de ondertekening van het SLA zijn de zeven maatregelen herschreven naar concrete en SMART decentrale en rijksmaatregelen. Deze herschrijving heeft als doel om de maatregelen duidelijker te maken en zo de implementatie en monitoring van de maatregel te vergemakkelijken. Een overzicht van deze maatregelen is te vinden in bijlage A.

Uitvoeringsplan per maatregel

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 1:

Maatregel 1 bestaat uit twee onderdelen. Eerste onderdeel behelst het onderzoeken en invoeren van de meest geschikte vorm van stimulering van walstroom (bijvoorbeeld fiscaal of subsidie). Tweede onderdeel is het realiseren van walstroomvoorzieningen voor alle locaties nabij substantiële bebouwing en hoge blootstelling.

Voor het eerste onderdeel is in de miljoenennota die op Prinsjesdag 2020 is gepresenteerd, opgenomen dat walstroom fiscaal gestimuleerd zal worden door afschaffing van de energiebelasting, waarmee dit onderdeel is afgerond.

Voor het tweede onderdeel worden de volgende stappen uitgevoerd:

1. Binnen de Pilot Schone Havens wordt een inventarisatie van bestaande en geplande walstroompunten gemaakt (gereed Q1 2021)
2. Deze inventarisatie vormt de basis voor een op te stellen ontwikkelplan voor de uitrol van walstroom op publieke kades van alle deelnemende partijen. (gereed Q1 2022)

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 2:

Maatregel 2 omvat het verplichten van het gebruik van walstroom en verbieden van generatoren en verduurzamen van de binnenvaart mogelijk door middel van gedifferentieerde tarieven/kortingen.

Deze maatregel zal in de volgende stappen uitgevoerd worden:

1. Waar mogelijk voeren partijen de gestelde maatregel 2 zoals genoemd in het SLA in.
2. Binnen de Pilot Schone Havens worden de ervaringen van gemeenten met het stimuleren van walstroomgebruik en schone binnenvaart verzameld en vertaald in best practices. (gereed Q1 2022)
3. Op basis van deze verzamelde best practices wordt een blauwdruk opgesteld voor andere gemeenten waaronder een ontwikkelde systematiek van gedifferentieerde tarieven/kortingen. (gereed Q1 2023)
4. Met behulp van deze blauwdruk worden gemeenten ondersteund in de uitvoering van maatregel 2.

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 3:

Maatregel 3 betreft het implementeren van luchtmissies als belangrijke gunningscriteria die specifiek toezien op aanbestedingen van maritieme infrastructurele werkzaamheden (baggeren en onderhoud vaarwegen en havenbekkens), met als doel dat aannemers die dergelijke projecten met lagere emissies realiseren een preferente positie kunnen krijgen.

Voor de uitvoering van deze maatregel zijn de volgende stappen voorzien:

1. Binnen de Pilot Schone Havens worden best practices verzameld voor gunningscriteria voor aanbesteding van maritieme infrastructurele werkzaamheden en worden gunningscriteria getest en verbeterd. (gereed 2022)
2. Op basis van de resultaten uit de pilot wordt een handreiking 'Inzetten van gunningscriteria in aanbestedingen en inkoop van overheden ter verbetering van de luchtkwaliteit' opgesteld. Deze handreiking beschrijft hoe de opgestelde aanbestedingsystematiek het beste toegepast kan worden bij overheden. (gereed 2023)
3. Met behulp van deze blauwdruk worden gemeenten en provincies ondersteund in de uitvoering van maatregel 3.

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 4:

Maatregel 4 betreft het stimuleren van elektrificatie van de eigen vloot als launching customer.

Deze maatregel zal als volgt uitgevoerd worden:

1. Binnen de Pilot Schone Havens worden mogelijkheden en best practices voor elektrificatie van schepen verzameld en samengevat in een kennisdocument "elektrificatie eigen vloot" (gereed 2023)
2. Met behulp van dit kennisdocument worden deelnemers ondersteund in de uitvoering van maatregel 4.

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 5:

Maatregel 5 betreft het hanteren van luchtmissies criteria bij aanbestedingen van veerdiensten, vergunningsverleningen voor watertaxi's en voor pleziervaart in gebieden met hoge blootstelling.

Voor de uitvoering van deze maatregel zijn de volgende stappen voorzien:

1. Binnen de Pilot Schone Havens worden best practices verzameld voor gunningscriteria voor aanbesteding en worden gunningscriteria getest en verbeterd. (gereed 2022)
2. Op basis van de resultaten uit de pilot wordt een handreiking 'Inzetten van gunningscriteria in aanbestedingen en inkoop van overheden ter verbetering van de luchtkwaliteit' opgesteld. Deze handreiking beschrijft hoe de opgestelde aanbestedingsystematiek het beste toegepast kan worden bij overheden. (gereed 2023)
3. Met behulp van deze blauwdruk worden gemeenten en provincies ondersteund in de uitvoering van maatregel 5.

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 6:

Maatregel 6 luidt: De Rijksoverheid zet zich in voor de oprichting van een EU-fonds ter stimulering van schone motoren en waar mogelijk retrofit oplossingen. Inzet is om uiterlijk in 2024 een nieuw Europees sturingsinstrumentarium ontwikkeld te hebben dat het bereiken van de gestelde ambities stimuleert.

Dit betreft artikel 3 uit de Green Deal en uitvoering zal daar plaatsvinden. Waar mogelijk zal dit worden ondersteund door de werkzaamheden in dit thema. Werkzaamheden zullen in afstemming met directie Maritiem van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat worden ondernomen waarbij de koppeling met de Europese en internationale dimensie wordt gelegd. Het gaat mogelijk om het bundelen van provinciale middelen in een verduurzamingsfonds of hierop efficiënt aansluiten met regionale subsidie programma's.

SLA Binnenvaart en havens, maatregel 7:

Maatregel 7 behelst het formuleren van plannen om te komen tot een zero-emissie binnenvaart in 2035, met walstroomvoorzieningen bij ligplaatsen voor binnenvaart, personenvervoer over water, waar mogelijk pleziervaart en met zero emissie mobiele werktuigen. Het eindresultaat van deze maatregel is een Masterplan dat het transitiepad beschrijft om te komen tot een zero-emissie binnenvaart in 2035;

Voor het uitvoeren van maatregel 7 worden de volgende stappen uitgevoerd:

1. Binnen de Pilot Schone Havens wordt kennis verzameld over de volgende onderwerpen:
 - a. Regelgeving en vergunningstrajecten;
 - b. Stimuleringsmaatregelen en financiële ondersteuning;
 - c. Uitrol walstroom;
 - d. Zero-emissie technologieën.
2. Met de resultaten van de Pilot Schone Havens wordt een Masterplan "Zero-emissie binnenvaart" opgesteld (gereed 2023)
3. Dit Masterplan ondersteunt gemeenten en provincies in het opstellen van plannen om hun binnenvaart in 2035 zero-emissie te maken.

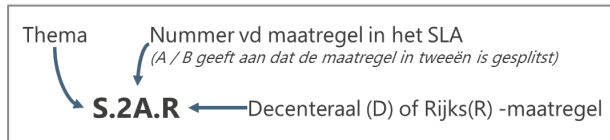
Planning

Samengevat ziet de planning voor de eerste jaren van de uitvoeringsagenda van het SLA Thema Binnenvaart en havens er als volgt uit. Dit betreft de planning tot eind 2023. In de jaren erna zal de uitvoering nog doorlopen middels de uitrol van de decentrale uitvoeringsplannen.

Uitvoering SLA Thema Binnenvaart en Havens		2020		2021				2022				2023			
		Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1	Inventarisatie walstroombestemming														
	Ontwikkelplan walstroombestemming														
2	Start decentrale invoering maatregel 2														
	Ondersteunend inventarisatie Pilot - best practices														
	Opstellen Blauwdruk														
3	Pilot: verzamelen/testen/verbeteren gunningscriteria														
	Opstellen handreiking aanbesteding														
4	Pilot: kennisdocument "elektrificatie eigen vloot"														
5	Pilot: verzamelen/testen/verbeteren gunningscriteria														
	Opstellen handreiking aanbesteding														
6	pm														
7	Onderzoek binnen pilot														
	Opstellen Masterplan "zero-emissie binnenhaven"														

Bijlage A: Herschreven decentrale en rijks maatregelen

Numering van de SLA maatregel volgt het volgende format:

Rijks maatregelen

SLA Maatregel NR	SLA Thema	Beschrijving van de maatregel
S.1.R	Binnenvaart en havens	De Rijksoverheid onderzoekt welke vorm van stimulering van walstroom het meest geschikt is (bijvoorbeeld fiscaal of subsidie). Daarbij wordt gekeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de instrumenten. Op basis van deze analyse wordt eind 2019 een politiek besluit genomen over de uiteindelijke vormgeving van de maatregel vanaf 2021. Partijen stellen tot doel om voor alle locaties nabij substantiële bebouwing en hoge blootstelling, walstroomvoorzieningen te realiseren.
S.6.R	Binnenvaart en havens	De Rijksoverheid zet zich in voor de oprichting van een EU-fonds ter stimulering van schone motoren en waar mogelijk retrofit oplossingen. Inzet is om uiterlijk in 2024 een nieuw Europees sturingsinstrumentarium ontwikkeld te hebben dat het bereiken van de gestelde ambities stimuleert.

Decentrale maatregelen

SLA Maatregel NR	SLA Thema	Beschrijving van de maatregel
S.2A.D	Binnenvaart en havens	Waar walstroomvoorzieningen beschikbaar zijn, verplichten partijen binnen de grenzen van hun wettelijke mogelijkheden de scheepvaart hiervan gebruik te maken en verbieden zij het gebruik van generatoren/aggregaten. Partijen delen actief de ervaringen en best practices bij de toepassing hiervan.
S.2B.D	Binnenvaart en havens	In de SLA pilot Schone Havens wordt onderzoek gedaan naar de beste inzet van gedifferentieerde tarieven/kortingen op het binnenhavengeld ter verduurzaming van de binnenvaart en streven naar uniformering in de systematiek die wordt gebruikt. Resultaten van dit onderzoek wordt gedeeld met SLA deelnemers en geldt als input voor deze maatregel. Partijen streven ernaar om de resultaten van dit onderzoek te ondersteunen en te implementeren waar mogelijk.
S.3.D	Binnenvaart en havens	Gemeenten, provincies en Rijk spreken af luchtmissies als belangrijk criterium te hanteren bij de aanbesteding van infrastructurele werkzaamheden (baggeren en onderhoud vaarwegen en havenbekkens), zodat aannemers die dergelijke projecten met lagere emissies realiseren een preferente positie kunnen krijgen.
S.5.D	Binnenvaart en havens	Gemeenten, provincies spreken af luchtmissies als belangrijk criterium te hanteren bij de aanbesteding van veerdiensten en vergunningen voor watertaxi's en nemen waar mogelijk eisen op voor pleziervaart in gebieden met hoge blootstelling
S.7.D	Binnenvaart en havens	Gemeenten en provincies met binnenhavens stellen plannen op met het streven naar een duurzame binnenhaven. Daarin wordt onder meer toegewerkt naar een zero-emissie binnenhaven in 2035. Partijen werken daarin onder meer aan walstroomvoorzieningen bij ligplaatsen voor binnenvaart, personenvervoer over water, waar mogelijk pleziervaart en naar zero emissie mobiele werktuigen.

Marc van der Steen

+31 6 10325100

Marc.vandersteen@rebelgroup.com

Tim van Walen

+31 6 31741213

Tim.van.walen@rebelgroup.com

Bert van Grieken

+31 6 15864875

bert@vangrieken.eu

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com